

Nr 29

Utlåtande i anledning av väckta motioner om dels undantag för handikappade från parkerings- och stoppförbud för motorfordon, dels parkeringstillstånd för handikappade.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 418 i första kammaren av herr *Blomquist m. fl.* och nr 531 i andra kammaren av fröken *Wetterström m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte i skrivelse till landets kommuner fästa deras uppmärksamhet vid de problem som här föreligger och de möjligheter som kan erbjuda sig att genom lättnader i de lokala trafikföreskrifterna tillgodose de handikappades, sjuka eller åldriga personernas särskilda behov i nu berörda hänseenden».

Utskottet har vidare behandlat en inom riksdagens andra kammare och till lagutskott hänvisad motion, nr 352, av herr *Nihlfors m. fl.*

I motionen hemställes

»att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att klarlägga under vilka förhållanden och på vilket sätt handikappade skulle kunna få mera generella tillstånd att utanför sin hemort få bilparkera, där parkeringsförbud eller stoppförbud råder».

Gällande bestämmelser

Befogenheten att meddela lokala trafikföreskrifter är enligt 61 § 1 mom. *vägtrafikförordningen* (VTF) uppdelad på länsstyrelse och trafiknämnd. Det ankommer på länsstyrelsen att ge lokala bestämmelser enligt punkt c) i nämnda moment om färdhastighet, enligt punkt d) om höjning eller sänkning av enligt VTF medgivna axeltryck, boggitryck eller bruttovikt eller om inskränkning i medgiven längd eller bredd, samt enligt punkt e) och f) om vägs egenskap av huvudled, motorväg eller motortrafikled och om ändringar av företrädesrätt eller stoppskyldighet i förhållande till föreskrifterna i VTF. Trafiknämnden bestämmer för sin del enligt punkt a) om förbud eller inskränkning i trafiken beträffande fordon av visst slag eller fordon med last av viss beskaffenhet eller beträffande körriktning, provkörning eller övningskörning, enligt punkt b) om parkering eller annan uppställning eller stannande av fordon och enligt punkt g) om andra inte särskilt uppräknade åtgärder för trafikreglering.

Trafiknämndens sammansättning och arbetsformer framgår av *lagen den 4 december 1964 (nr 731) om trafiknämnder*.

Myndigheterna kan enligt 63 § om särskilda skäl föreligger meddela undantag för visst ändamål från lokal trafikföreskrift och även från vissa bestämmelser i VTF. När det gäller VTF kan dispens ges från bestämmelserna i 54 § 1, 2 och 4 mom. om axeltryck, bruttovikt och bredd m. m., 55 § 1 mom. om tillåtet antal dragna fordon samt 56 § 1—3 mom. om maximihastigheten för särskilda fordon och fordonskombinationer och om maximihastighet inom tättbebyggt område.

Undantag i fråga om hastighet meddelas av länsstyrelsen eller, om trafiken berör mer än ett län, av statens trafiksäkerhetsverk.

I övrigt meddelas undantag, om trafiken ej berör mer än en trafiknämnds verksamhetsområde av trafiknämnden, om den berör mer än en trafiknämnds verksamhetsområde inom ett län av länsstyrelsen, samt om den berör mer än ett län av statens vägverk.

Vid medgivande av undantag skall fästas sådana villkor, som kan anses nödiga till förebyggande av fara för trafiksäkerheten eller skada på vägen.

Statens vägverk och statens trafiksäkerhetsverk meddelar, var inom sitt område, allmänna föreskrifter och anvisningar om lokala trafikföreskrifter och nyssnämnda undantag.

Bestämmelserna har ändrats i vissa avseenden från och med den 1 januari 1968 (prop. 1967: 160, 3LU 61, rskr. 403). Tidigare gällde principen att undantag från lokal trafikföreskrift meddelades av den myndighet som utfärdat föreskriften. Trafiknämnden ägde besluta de undantag som kunde medges från bestämmelserna i VTF. Om trafiken berörde mer än en trafiknämnds verksamhetsområde kunde dock undantag meddelas av länsstyrelsen samt om trafiken berörde mer än ett län av vägverket.

Även de nämnda bestämmelserna om allmänna föreskrifter och anvisningar av statens vägverk och statens trafiksäkerhetsverk gäller från och med den 1 januari 1968. Ändamålet med bestämmelserna är att länsstyrelserna och trafiknämnderna skall få tillgång till samordnad och enhetlig rådgivning i olika frågor som rör lokala trafikföreskrifter.

Motionerna

I motionerna I: 418 av herr Blomquist och II: 531 av fröken Wetterström m. fl. anförs bl. a. att många åtgärder på senare tid vidtagits för att underlätta de handikappades situation. De tekniska hjälpmedel, som härvid ställts till förfogande, har i hög grad brutit en del av den isolering, som är många handikappades lott. Den alltmer komplicerade trafiksituationen har emellertid skapat problem för de motorfordonsburna handikappade. De lokala trafikföreskrifterna har nämligen i takt med den tätande trafiken blivit allt restriktivare. Man kan visserligen erhålla parkeringstillstånd i vissa fall, men

dessa tillstånd har dels lokal begränsning och är dels inte giltiga på platser där stoppförbud råder. Det vore av mycket stort värde om sådana tillstånd kunde utsträckas att gälla dels hela riket och dels — även om vissa inskränkningar måste ske vad avser både tid och rum — på platser med stoppförbud.

Motionärerna anser vidare, att sådana tillstånd, som nyss nämnts, borde generellt kunna utfärdas även för landets taxiförare. Dessa utsätts ofta för problemartade situationer, vållade av de lokala trafikföreskrifterna, när de skjutsar gamla och handikappade.

Det torde, enligt motionärerna, inte föreligga några svårigheter från administrativ synpunkt att införa ett för hela riket giltigt tillstånd, då det härför krävs endast vissa samordnade föreskrifter eller rekommendationer till de olika utfärdarna av lokala trafikföreskrifter. Utfärdandet av tillståndsbevis torde heller inte kräva några stora administrativa eller ekonomiska uppoffringar.

I motionen II: 352 av herr Nihlfors m. fl. anförs bl. a. att de särskilda tillstånden för parkering är lokalt begränsade. Detta för med sig att en handikappad, som t. ex. fått en utbildning, som gör det angeläget för honom eller henne att kunna förflytta sig med sin bils hjälp, kan allvarligt förhindras i sin förvärvsverksamhet när denna måste förläggas utanför bostadsorten. De besvär handikappet förorsakar och som hemortsmyndigheten i någon mån sökt uppväga genom att meddela lokalt parkeringstillstånd består alltså utanför bostadsorten. Även aspekten med semester eller kortare rekreation genom bilfärd utanför den egna bostadsorten bör tas med i detta sammanhang.

Enligt motionärernas mening bör frågan om mera generella tillstånd av här angivet slag prövas. Ätminstone skulle sådana svårt handikappade, som är särskilt beroende av att med bilens hjälp komma nära sitt resemål, kunna komma i fråga för en generell tillståndsgivning för parkering på annars parkeringsförbjudna platser, oavsett var i landet parkeringen äger rum. En speciell, av t. ex. statens trafiksäkerhetsverk utfärdad skylt skulle kanske kunna efter prövning få placeras på en handikappads bil för att markera att generellt parkeringstillstånd erhållits.

Vissa uttalanden i proposition år 1967

I den förut nämnda propositionen 1967: 160 berördes även en särskild fråga om möjlighet till dispens från lokal trafikföreskrift med förbud att stanna eller parkera fordon som tagits upp i en skrivelse den 19 augusti 1967 från De Handikappades Riksförbund. I denna anföres att de dispenser som nu meddelas alltid är anknutna till en »kombination av fordonet och personen». Handikappad person utan eget fordon kan inte få dispens. Förbundet säger sig förstå, att exempelvis taxiförare inte kan få generellt tillstånd att stanna trots stoppförbud och lämna av handikappad person. Vissa stoppförbud har

tillkommit av trafiksäkerhetsskäl, och det kan knappast överlämnas till droskförarna att bedöma behovet av att åsidosätta uppställningsföreskrifterna. Däremot bör det genom ändring i VTF öppnas möjlighet att meddela personlig dispens för handikappad person med tillåtelse för varje fordon som befordrar honom att stanna eller parkera vid hans bostad eller arbetsplats eller vid plats som han måste besöka exempelvis för vård eller för att uträtta ärende. Kan den handikappade visa behov av att kunna stiga av eller på ett fordon, där det råder stoppförbud och förbudet är meddelat med hänsyn till genomfartstrafiken och inte till trafiksäkerheten, bör han alltså få tillstånd till det, oavsett vem som är ägare eller förare av det fordon han färdas i. Detsamma gäller platser med parkeringsförbud. Förbundet framhåller, att det i VTF medgivna uppehållet om fem minuter inte ger handikappade samma möjligheter som andra att utnyttja fordon för inköp och andra liknande ändamål.

I anledning av förbundets skrivelse anförde departementschefen bl.a. följande (prop. s. 48 f).

I en förut refererad skrivelse från De Handikappades Riksförbund har hemställts om ändring i VTF för att ge handikappad, som inte förfogar över eget fordon, större möjligheter till dispens från parkerings- och stoppförbud. Jag har förut anført att uttrycket »för visst ändamål» i 63 § 1 mom. VTF måste anses omfatta dispenser som avser visst fordon eller viss person. Det finns alltså redan legala förutsättningar för trafiknämnd att medge undantag från förbud mot stannande eller parkering på så sätt att undantaget förklaras avse viss person och innefatta varje fordon som befordrar honom till den plats undantaget gäller. Jag anser de synpunkter förbundet anført i hög grad beaktansvärda. En praxis som mer än för närvarande tillmötesgår de handikappades önskemål torde förutsätta, att de direkt begär sådana undantag som jag nämnt och på lämpligt sätt lämnar uppgift om sin begränsade rörelseförmåga och styrker behovet av att kunna stiga av eller på ett fordon på den plats som avses.

Utskottet

I motionerna I: 418 av herr Blomquist m. fl. och II: 531 av fröken Wetterström m. fl. samt motionen II: 352 av herr Nihlfors m. fl. berörs frågan om dispens för handikappade beträffande lokala trafikföreskrifter med förbud att stanna eller parkera fordon. I de två förstnämnda motionerna, som är likalydande, hemställes att riksdagen skall anhålla, att Kungl. Maj:t fäster kommunernas uppmärksamhet på de problem, som sådana förbud medför för handikappade, sjuka eller åldriga personer och de möjligheter som föreligger att genom lättnader i de lokala trafikföreskrifterna tillgodose dessas särskilda behov. I motionen II: 352 föreslås utredning för klarläggande av frågan under vilka förhållanden och på vilket sätt handikappade skulle kunna få mera generella tillstånd att utanför sin hemort parkera fordon utan hinder av parkerings- eller stoppförbud.

Motionernas gemensamma huvudsyfte är att underlätta de handikappades problem i trafiken genom att för hela landet gällande dispenser från lokala förbud att stanna eller parkera fordon meddelas.

De bestämmelser som nu gäller på området innebär bl. a. följande. Lokal trafikföreskrift, som innehåller förbud att stanna eller parkera fordon, meddelas av trafiknämnden. Om särskilda skäl föreligger kan för visst ändamål meddelas undantag från sådan föreskrift. Undantag kan avse visst fordon eller viss person. I sistnämnda fallet avser undantaget varje fordon som befordrar vederbörande. I samband med dispens skall meddelas bl. a. sådana föreskrifter som är erforderliga för att förebygga fara för trafiksäkerheten. Dispens meddelas, om trafiken ej berör mer än en trafiknämnds verksamhetsområde av denna, om den berör mer än en trafiknämnds verksamhetsområde inom ett län av länsstyrelsen samt om den berör mer än ett län av statens vägverk. Statens vägverk och statens trafiksäkerhetsverk äger enligt författningsändring som trätt i kraft den 1 januari 1968, var inom sitt område, meddela allmänna föreskrifter och anvisningar om lokala trafikföreskrifter och om undantag från sådana.

Enligt utskottets mening bör alla rimliga åtgärder vidtas som kan minska de handikappade fordonsförarnas problem i trafiken. Utskottet anser därför att motionernas syfte är behjärtansvärt. Som framgår av vad nyss sagts föreligger emellertid redan nu lagliga förutsättningar att låta dispens från lokal trafikföreskrift omfatta ett större område. I praxis har också enligt vad utskottet erfarit förekommit att statens vägverk lämnat handikappad person tillstånd att i samband med utövning av yrkesverksamhet ha fordon uppställt tillfälligt på vägar och gator i hela landet utan hinder av lokal trafikföreskrift om parkeringsförbud. Det är emellertid tydligt att viss restriktivitet måste iakttas vid meddelande av sådana generella dispenser. Många lokala förbud kan sålunda inte åsidosättas utan att risker uppstår för trafikolyckor, som kan drabba även de handikappade. Också effekten av de parkeringsförbud som tillkommit för att öka framkomligheten i trafiken minskar, om generella dispenser ges i alltför stor utsträckning. Dessa synpunkter kan uppenbarligen tillgodoses på ett effektivare sätt om dispensererna är lokalt begränsade.

Enligt utskottets mening kan de krav som bl. a. från trafiksäkerhetssynpunkt bör ställas på dispensgivningen inte efterges. Även hänsynen till de handikappades egen säkerhet talar härför. Från handläggningssynpunkt synes den nu gällande ordningen tillgodose de anspråk man kan ställa. Behovet av information om de möjligheter till dispens, som erbjuds i gällande föreskrifter, och av enhetlighet vid dispensgivningen torde kunna tillgodoses genom de föreskrifter och anvisningar som statens vägverk och trafiksäkerhetsverket nyligen bemyndigats utfärda. Det får även anses vara en angelägen uppgift för de handikappades organisationer att sprida upplysning om de möjligheter till dispens som står till buds.

Någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna är med hänsyn till vad utskottet anfört inte påkallad.

Utskottet hemställer

att motionerna I: 418 och II: 531 samt II: 352 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 mars 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Svante Kristiansson (s), Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Herbert Larsson (s)*, fru Landberg (s)* och herr Nils Nilsson (cp)*;

från andra kammaren: herr Nyberg (fp), fru Torbrink (s), fröken Anderson i Lerum (s), fru Ekroth (s), herrar From (fp), Hammarberg (s), Krönmark (h) och Josefson i Arrie (cp).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Nyberg* (fp).